ਛਤ੍ਰ ਸਿੰਘਾਸਨੁ ਪਿਰਥਮੀ ਗੁਰ ਅਰਜੁਨ ਕਉ ਦੇ ਆਇਅਉ ॥

ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਸਿਰਤਾਜ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ

ਡਾ. ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ ਅਲੱਗ

(1563 ਤੋਂ 1606 ਈ.)

ਫਿਰ ਆਈ ਘਰ ਅਰਜਨੇ ਪੁਤ ਸੰਸਾਰੀ ਗੁਰੂ ਕਹਾਵੇ ॥
ਜਾਣ ਨ ਦੇਸਾਂ ਸੋਢੀਓਂ ਹੋਰਸ ਅਜਰ ਨ ਜਰਿਆ ਜਾਵੇ ॥
ਘਰ ਹੀ ਕੀ ਵਥ ਘਰੇ ਰਹਾਵੇ ॥ -ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ

ਬਾਣੀ ਦੇ ਬੋਹਿਥ, ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਸਿਰਤਾਜ, ਨਿਮਰਤਾ ਦੀ ਮੂਰਤੀ, ਉਦਾਰਚਿਤਤਾ ਦੇ ਸਰੂਪ, ਮਾਨਵੀ ਪ੍ਰੇਮ ਦੇ ਅਲੰਬਰਦਾਰ, ਲਾਮਿਸਾਲ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ, ਪੰਚਮ ਪਿਤਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਦੀ ਪੂਜਨੀਕ ਧਰਤੀ ਤੇ ਮਾਤਾ ਭਾਨੀ ਜੀ ਦੇ ਉਦਰ ਤੋਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਖੇ 15.4.1563 ਈ. ਨੂੰ ਹੋਇਆ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਭੱਟਾਂ ਦੇ 121 ਸਵੱਈਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਤਿੰਨ ਭੱਟਾਂ ਨੇ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਸਰਬਪੱਖੀ ਉਪਮਾ ਵਿੱਚ ਜਿਹੜੇ 21 ਸਵੱਈਏ ਰਚੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਆਪ ਦੇ ਸਹਿਜ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਸੁਹਜ ਪੂਰਣ ਵਰਨਣ ਹੈ। ਭੱਟਾਂ ਨੇ ਇਹ ਲਿਖ ਕੇ ਵੀ ਕੋਈ ਅਤਿਕਥਨੀ ਤੋਂ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਕਿ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਸਿੰਘਾਸਨ ਖੁਦ ਪਰਮੇਸ਼ਵਰ ਨੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਤੇ ਜਗਤ ਦੇ ਕਲਿਆਣ ਹਿਤ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜੋਤ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਵਿੱਚ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਬ੍ਰਹਮ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਹ ਪ੍ਰਤੱਖ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਆਪ ਅਕਾਲਪੁਰਖ ਦਾ ਰੂਪ ਹੋ ਗਏ। ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਪਿਤਾ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਪ੍ਰਤੀ ਅਥਾਹ ਪਿਆਰ ਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਸੀ ਜਿਸਦੀ ਬਦੌਲਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰ ਆਤਮਾ ਆਪਣੇ ਇਸ਼ਟ ਦੀ ਉਪਾਸ਼ਨਾ ਵਿੱਚ ਅਟੁੱਟ ਤੇ ਅਮੁੱਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਤੇ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਸਨੇਹ ਵਿੱਚ ਜੁਟੀ ਤੇ ਪਰਚੰਡ ਰਹਿੰਦੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਸ ਘਨਿਸ਼ਟ ਸ਼ਰਧਾ, ਸਤਿਕਾਰੀ ਭਾਵਨਾ ਅਤੇ ਕਾਮਲ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਸਦਕਾ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜੇਠੇ ਸਪੁੱਤਰ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਚੰਦ, ਵਿਚਕਾਰਲੇ ਸਪੁੱਤਰ ਮਹਾਂਦੇਵ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਸਭ ਤੋਂ ਨਿੱਕੇ ਸਪੁੱਤਰ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੂੰ ਮਾਨਵਤਾ ਦੀ ਬਹੁਪੱਖੀ ਰਹਿਨੁਮਾਈ ਦੇ ਕਾਬਲ ਸਮਝਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਰੂਹਾਨੀ ਗੱਦੀ ਦਾ ਵਾਰਸ ਥਾਪਿਆ। ਇਹ ਘਟਨਾ 1.9.1581 ਦੀ ਹੈ। ਇਧਰ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਗੁਰਗੱਦੀ ਤੇ ਬੈਠੇ ਤੇ ਉਧਰ ਅਕਬਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਸਭ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਧੀਨ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਉਸੇ ਸਾਲ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਾਂਝਾ ਧਰਮ 'ਦੀਨੇ-ਇਲਾਹੀ' ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਚਲਾਇਆ ਪਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਹਾਸਲ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਦੀਨੇ-ਇਲਾਹੀ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਪਨਪ ਨਾ ਸਕੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਆਏ ਹੋਰ ਤਿੰਨ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਰੂਹਾਨੀ ਫਲਸਫ਼ੇ ਨੂੰ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਤੋਰਿਆ ਅਤੇ ਅਕਾਲਪੁਰਖ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਅਜਿਹੇ ਅਲੌਕਿਕ ਢੰਗਾਂ ਨਾਲ ਗਾਈ ਕਿ ਕਰੂੜ ਤੋਂ ਕਰੂੜ ਤੇ ਕੁਰੱਖਤ ਅਤੇ ਸਖ਼ਤ ਤੋਂ ਸਖ਼ਤ ਹਿਰਦਾ ਵੀ ਉਸ ਮਹਾਨ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਸਿਮਰਤੀ ਵਿੱਚ ਜੁੜਨ ਲਈ ਨਿਰਮਲ ਤੇ ਹੋਰ ਨਿਰਮਲ ਹੁੰਦਾ ਗਿਆ। ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਬਾਣੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਹਿਰਦੇ ਨੂੰ ਠੰਢ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਆਨੰਦ ਦੇਂਦੀ ਹੈ, ਮਨ ਨੂੰ ਟਿਕਾਉ ਬਖਸ਼ਦੀ ਹੈ, ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਸਵੱਛ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਰੱਬੀ ਮਿਹਰ ਦੀ ਪਾਤਰ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਮਾਨੋ ਕਿ ਸਰਬ ਰੋਗਾਂ ਦੀ ਔਸ਼ਧੀ ਹੈ, ਅਗਾਸੋਂ ਆਈ ਆਤਮਿਕ ਸੌਗਾਤ ਹੈ।

ਸੁਖਮਨੀ ਸੁਖ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪ੍ਰਭਨਾਮੁ ॥ ਭਗਤ ਜਨਾ ਕੈ ਮਨਿ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ॥ ਅੰਗ-262

ਜਿਤਨੀ ਵੀ ਬਾਣੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਹੈ ਉਸ ਵਿੱਚੋਂ ਅੱਧੀ ਨਾਲੋਂ ਵਧ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਮੁਖਾਰਬਿੰਦ ਤੋਂ ਉਚਾਰੀ ਗਈ ਬਾਣੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਚੰਗੇ ਮਨੁੱਖ, ਅਕਾਲਪੁਰਖ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਮਨੁੱਖ, ਮਾਨਵਤਾ ਦੇ ਹਿਤੈਸ਼ੀ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਚਰਿਤਰ ਦੀ ਘਾੜਤ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲੋਂ 2218 ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਬਾਰ ਬਾਰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੁਚੱਜੇ ਤੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤਮਈ ਨਿਰਾਲੇ ਢੰਗਾਂ ਨਾਲ 30 ਰਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਗਾ ਗਾ ਕੇ ਦੋਹਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਾਣੀ ਦੇ ਇਸ ਅਨੂਠੇ ਪ੍ਰਵਾਹ ਸਦਕਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਾਇ ਬਲਵੰਡ ਜੀ ਵਲੋਂ: 'ਉਗਵਣਹੁ ਤੈ ਆਥਵਣਹੁ ਚਹੁ ਚਕੀ ਕੀਅਨੁ ਲੋਆ ॥' ਕਹਿ ਕੇ ਸਤਿਕਾਰਿਆ ਗਿਆ ਭਾਵ ਇਹ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਹਾਨ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਤੇ ਬਾਣੀ ਪਰਵਾਹ ਸਦਕਾ ਸੂਰਜ ਦੇ ਚੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਡੁੱਬਣ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਤਕ ਭਾਵ ਹਰ ਤਰਫ਼ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਪਰਕਾਸ਼ ਦਾ ਚਾਨਣ ਹੀ ਚਾਨਣ ਬਖੇਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਨੂਰੋ ਨੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਆਪਣੇ ਗੁਰਗੱਦੀ ਕਾਲ ਵਿੱਚ ਇਲਾਹੀ ਬਾਣੀ ਰਚਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪਹਿਲੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ, ਭਗਤਾਂ, ਉੱਚੇ ਸੁੱਚੇ ਪੀਰਾਂ, ਦਰਵੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਭੱਟਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਇਕੱਤਰ ਕਰਕੇ ਰਾਗਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਉਸਨੂੰ ਇਕ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚ ਸੰਪਾਦਤ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਮਹਾਨ ਕਾਰਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰਾਮਸਰ ਦੇ ਕੰਢੇ (ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ) ਬੈਠ ਕੇ 1601 ਤੋਂ 1604 ਈ. ਦੌਰਾਨ ਨਿਰੰਤਰ ਮਿਹਨਤ, ਲਗਨ ਤੇ ਸੁਗਮਤਾ ਨਾਲ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ। ਸਾਧਾਰਨ ਪਰ ਪਰਪੱਕ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਬਾਣੀ ਰਚ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਾਣ ਬਖਸ਼ਿਆ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਵਿਕਸਤ ਤੇ ਪਰਮਾਣਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ 'ਅਹਿਲੇ ਜ਼ਬਾਨ' ਬਣ ਗਏ। ਇਥੇ ਹੀ ਬੱਸ ਨਹੀਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਰਗਾ ਲਾਸਾਨੀ ਇਲਾਹੀ ਖ਼ਜ਼ਾਨਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਉਹ 'ਅਹਿਲੇ ਗ੍ਰੰਥ' ਬਣ ਗਏ। ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਗ਼ੁਲਾਮ ਮੁਹੀਉਦੀਨ ਦੀ ਤਵਾਰੀਖ-ਇ-ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਰੋਵਰ ਵਿੱਚ ਸੂਫ਼ੀ ਪੀਰ ਮੀਆਂ ਮੀਰ ਜੀ ਪਾਸੋਂ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਨੀਂਹ ਰਖਵਾ ਕੇ ਸਰਬ ਧਰਮਾਂ ਲਈ ਇਹ ਅਲੌਕਿਕ ਮੰਦਰ ਉਸਰਵਾਇਆ ਜਿਸ ਦੇ ਚਾਰ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੋਏ ਕਿ ਇਹ ਚੌਹਾਂ ਜ਼ਾਤਾਂ, ਚੌਹਾਂ ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ ਭਾਵ ਸਭ ਲੁਕਾਈ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਤੀਰਥ ਹੈ। ਇਸ ਮਹਾਨ ਤੀਰਥ ਦੇ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਨਾਲ ਸਿੱਖ 'ਅਹਿਲੇ ਅਬਾਦਤਗਾਹ' ਵੀ ਬਣ ਗਏ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਅਬਾਦ ਹੋ ਕੇ ਇਸਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਵਪਾਰੀਆਂ ਤੇ ਹੋਰ ਉੱਘੇ ਹੁਨਰਮੰਦਾਂ ਨੂੰ ਸੰਦੇਸ਼ ਭੇਜੇ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਵਸ ਕੇ ਇਸਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਪਾਉਣ। ਤਰਨਤਾਰਨ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਵੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਧਰਮ ਕੇਂਦਰ ਵਿਕਸਤ ਕਰਨ ਦੇ ਮਨੋਰਥ ਨਾਲ ਕਰਵਾਈ। ਇਵੇਂ ਕਈ ਧਾਰਮਿਕ ਨਗਰਾਂ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਹੋ ਜਾਣ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਸਦਕਾ ਸਿੱਖ 'ਅਹਿਲੇ ਸਥਾਨ' ਵੀ ਬਣ ਗਏ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਮੇਲਿਆਂ, ਤਹਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿੱਚ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਤੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣ ਲਗ ਪਏ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਜੱਥੇਬੰਦੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋਣ ਲਗ ਪਈ। ਲੰਗਰ ਪੰਗਤ ਦੀ ਪ੍ਰਥਾ ਚਲਦੀ ਰਹੀ, ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਹੋਣ ਲਗ ਪਿਆ, ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਰੌਣਕਾਂ ਤੇ ਛਹਿਬਰਾਂ ਲਗ ਗਈਆਂ। ਦੂਰ ਨੇੜੇ ਤੋਂ ਸੰਗਤਾਂ ਆਉਂਦੀਆਂ, ਗੁਰੂ ਜਸ ਗਾਉਂਦੀਆਂ, ਹਉਮੈ ਤੇ ਚਤੁਰਾਈ ਨੂੰ ਤਿਆਗਣ ਅਤੇ ਨਿਮਰਤਾ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਲੈਂਦੀਆਂ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ:

ਚਤੁਰਾਈ ਸਿਆਣਪਾ ਕਿਤੈ ਕਾਮਿ ਨ ਆਈਐ ॥
ਤੁਠਾ ਸਾਹਿਬੁ ਜੋ ਦੇਵੈ ਸੋਈ ਸੁਖੁ ਪਾਈਐ ॥ ਅੰਗ-396

ਨਾਨਕ ਕਾ ਪਾਤਿਸਾਹੁ ਦਿਸੈ ਜਾਹਰਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖ ਮਾਤਰ ਨੂੰ ਇਕ ਅਕਾਲਪੁਰਖ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਦੇ ਨਿਰੰਤਰ ਪ੍ਰਯਤਨ ਚਲਦੇ ਰਹੇ ਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਤੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜ਼ੋਰ ਦੇਂਦੇ ਸਨ ਕਿ ਚੁੰਜ ਗਿਆਨ ਤੇ ਚਤੁਰਾਈਆਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭੂ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਇਸ ਲਈ ਸ਼ਰਧਾ, ਸਤਿਕਾਰ, ਹਲੀਮੀ, ਸੇਵਾ, ਸਿਮਰਨ ਤੇ ਸਦਾਚਾਰਕਤਾ ਵਰਗੇ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਹੋਣਾ ਅਤਿਅੰਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਅਜਿਹੇ ਗੁਣ ਧਾਰਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਸਤਿਗੁਰ ਉਸਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਬਹੁੜਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕਾਇਆ ਕਲਪ ਕਰ ਦੇਂਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫਰਮਾਨ ਹੈ ਕਿ 'ਸਤਿਗੁਰੁ ਮੇਰਾ ਸਭਸ ਕਾ ਦਾਤਾ ਸਤਿਗੁਰੁ ਮੇਰਾ ਪੁਰਖੁ ਬਿਧਾਤਾ' ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਉਕਤ ਦੱਸੇ ਅਦੁੱਤੀ ਕਾਰਨਾਮਿਆਂ ਦਾ ਬੜਾ ਗਹਿਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਤੇ ਵੀ ਅਤੇ ਕੱਟੜ ਪੰਥੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਉਲਮਾਵਾਂ ਅਤੇ ਕਾਜ਼ੀਆਂ ਉੱਤੇ ਵੀ ਪਿਆ। ਕੱਟੜਪੰਥੀ ਕਿਵੇਂ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ ਕਿ ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਸਭ ਨੂੰ ਇੱਕੋ ਦਰਜਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਐਸਾ ਧਰਮ ਜਾਂ ਜੀਵਨ-ਜਾਚ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਹੋ ਜਾਵੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਹਸਤੀ ਦੀ ਵਡਿੱਤਣ ਵੀ ਖ਼ਤਰੇ ਵਿੱਚ ਦਿੱਸਣ ਲਗ ਪਵੇ। ਜਦ ਤਕ ਤਾਂ ਦੂਰ ਦਰਿਸ਼ਟੀ ਵਾਲਾ ਮੁਗ਼ਲ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਅਕਬਰ ਜੀਂਦਾ ਰਿਹਾ ਤਦ ਤਕ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੱਟੜ ਪੰਥੀਆਂ ਦੇ ਮਨਸੂਬੇ ਕਾਮਯਾਬ ਨਾ ਹੋ ਸਕੇ ਪਰ 1605 ਈ. ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਮਰ ਜਾਣ ਤੇ ਉਸਦਾ ਪੁੱਤਰ ਜਹਾਂਗੀਰ ਜਦ ਮੁਗ਼ਲ ਸਮਰਾਟ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਤਖ਼ਤ ਤੇ ਬੈਠਾ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਰਹੰਦ ਦੇ ਉਲਮਾਵਾਂ, ਨਕਸ਼ਬੰਦੀਆਂ ਤੇ ਮੌਲਾਣਿਆਂ ਨੇ ਉਸਦੇ ਕੰਨ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀ ਚੜ੍ਹਤ ਵਿਰੁੱਧ ਭਰੇ ਤੇ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਏ। ਜਹਾਂਗੀਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਰੋਜ਼ਨਾਮਚੇ 'ਤੌਜ਼ਕੇ ਜਹਾਂਗੀਰੀ' ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਵਲੋਂ ਚਲਾਈ ਜਾ ਰਹੀ 'ਦੁਕਾਨਿ ਬਾਤਲ' ਭਾਵ 'ਝੂਠ ਦੀ ਦੁਕਾਨ' ਤੋਂ ਬੇਹੱਦ ਦੁਖੀ ਸੀ ਤੇ ਇਸਨੂੰ ਮੌਕਾ ਮਿਲਦੇ ਸਾਰ ਬੰਦ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਤਖ਼ਤ ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਉਸਦੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਤਾਕਤ ਆ ਗਈ। ਇਸ ਲਈ ਉਸਨੇ ਰਾਜ ਧਰੋਹ ਦੇ ਬੇਹੂਦਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਯਾਸਾ ਅਨੁਸਾਰ ਤਸੀਹੇ ਦੇ ਕੇ ਲਾਹੌਰ ਵਿਖੇ ਰਾਵੀ ਦਰਿਆ ਦੇ ਕੰਢੇ ਤੇ ਤੱਤੀਆਂ ਤਵੀਆਂ ਤੇ ਬਿਠਾ ਕੇ ਤੇ ਸਿਰ ਵਿੱਚ ਗਰਮ ਰੇਤ ਪਵਾ ਕੇ 30 ਮਈ 1606 ਈ. ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਸੱਚ ਦੀ ਖ਼ਾਤਰ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਅਕੀਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਅਰਾਧਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕ ਦੀ ਸਲਾਮਤੀ ਲਈ ਆਪਣਾ ਬਲੀਦਾਨ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੇ ਉਚਰੇ ਨਿਮਨ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਸੱਚਾ ਕਰ ਗਏ:

ਜੇ ਸੁਖੁ ਦੇਹਿ ਤ ਤੁਝਹਿ ਅਰਾਧੀ ਦੁਖਿ ਭੀ ਤੁਝੈ ਧਿਆਈ ॥
ਜੇ ਭੁਖ ਦੇਹਿ ਤ ਇਤ ਹੀ ਰਾਜਾ ਦੁਖ ਵਿਚਿ ਸੂਖ ਮਨਾਈ ॥
ਤਨੁ ਮਨੁ ਕਾਟਿ ਕਾਟਿ ਸਭੁ ਅਰਪੀ ਵਿਚਿ ਅਗਨੀ ਆਪੁ ਜਲਾਈ ॥ ਅੰਗ-757

ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 'ਤੇਰਾ ਕੀਆ ਮੀਠਾ ਲਾਗੈ' ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਵਿੱਚ ਇਹ ਲਾਮਿਸਾਲ ਕੁਰਬਾਨੀ ਕਰਕੇ ਕੌਮ ਦੇ ਪ੍ਰਥਮ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਣ ਦਾ ਮਾਣ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਸ ਅਜ਼ੀਮ ਸ਼ਹਾਦਤ ਨਾਲ ਕੌਮੀ ਸੰਗਠਨ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋਇਆ ਜਿਸਨੇ ਹੋਰ ਸ਼ਕਤੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕੀਤੀ ਤੇ ਸਿੱਖ 'ਅਹਿਲੇ ਸ਼ਹਾਦਤ' ਵੀ ਬਣ ਗਏ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਇਸ ਸ਼ਹਾਦਤ ਸਦਕਾ ਕੌਮ ਦੀ ਸੁਚਾਰੂ ਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਪਰਿਵਰਤਨ ਆਇਆ। ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਹੱਕ ਇਨਸਾਫ਼ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਧਾਰਮਿਕ ਰਹੁ-ਰੀਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਜੀਣ ਦੀ ਜਾਚ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਪਈ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਗੱਦੀ ਤੇ 1.6.1606 ਨੂੰ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਪੁੱਤਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਮੀਰੀ ਤੇ ਪੀਰੀ ਦੀਆਂ ਦੋ ਤਲਵਾਰਾਂ ਪਹਿਨ ਕੇ ਮੁਗ਼ਲ ਰਾਜ ਦੇ ਅੱਤਿਆਚਾਰਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਡੱਟਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖੀ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਭਗਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਵੀ ਸੰਚਾਰ ਹੋਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਜਿਸਦੀ ਸਿਖਰ ਦਸਵੇਂ ਗੁਰੂ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਸਰਬੰਸ ਵਾਰਨ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ।

ਗੁਰ ਜੇਵਡੁ ਦਾਤਾ ਕੋ ਨਹੀ, ਜਿਨਿ ਦਿਤਾ ਆਤਮ ਦਾਨੁ ॥ ਅੰਗ-52

ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਜੀ ਦਾ ਜੀਵਨ ਬਿਓਰਾ

1.	ਨਾਂ	: ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ
2.	ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ	: ਪੰਜਵੀਂ
3.	ਪਰਕਾਸ਼ ਦਿਵਸ ਤੇ ਸਥਾਨ	: 15.4.1563 ਈ. ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ
4.	ਪਿਤਾ ਜੀ ਦਾ ਨਾਂ	: ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ
5.	ਮਾਤਾ ਜੀ ਦਾ ਨਾਂ	: ਮਾਤਾ ਭਾਨੀ ਜੀ
6.	ਮਹਿਲਾ ਦਾ ਨਾਂ	: ਬੀਬੀ ਗੰਗਾ ਜੀ
7.	ਗੁਰਗੱਦੀ ਨਸ਼ੀਨੀ ਦਿਵਸ ਤੇ ਸਥਾਨ	: 1.9.1581 ਈ. ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ (ਆਪਣੇ ਦੋਨੋਂ ਵੱਡੇ ਸਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਬਹੁ ਪ੍ਰਕਾਰੀ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਗੁਰਗੱਦੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਰਦਾਨ ਕੀਤੀ)।
8.	ਗੁਰਸ਼ਿਪ ਅਵਧੀ	: ਤਕਰੀਬਨ 25 ਵਰ੍ਹੇ
9.	ਕੁਲ ਆਯੂ	: ਲਗਪਗ 43 ਸਾਲ
10.	ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾਉਣ ਦਿਵਸ ਤੇ ਸਥਾਨ	: 30.5.1606 ਈ. ਰਾਵੀ ਦਰਿਆ ਦੇ ਕੰਢੇ ਤੇ ਲਾਹੌਰ ਵਿਖੇ ਯਾਸਾ ਦੇ ਤਸੀਹੇ ਦੇ ਕੇ ਮੁਗ਼ਲ ਸਮਰਾਟ ਜਹਾਂਗੀਰ ਨੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਵਾਇਆ।
11.	ਸੰਤਾਨ	: ਇੱਕੋ ਸਪੁੱਤਰ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਤੇ ਗੁਰਗੱਦੀ ਤੇ ਬਿਰਜਮਾਨ ਹੋਏ।
12.	ਰਚੀ ਗਈ ਬਾਣੀ ਦਾ ਵੇਰਵਾ	: 30 ਰਾਗਾਂ ਵਿੱਚ 2218 ਅਨਮੋਲ ਸ਼ਬਦ ਰਚੇ। ਸਾਰੀ ਬਾਣੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਸੰਮਿਲਤ ਹੈ।
13.	ਮਾਨਵਤਾ ਦੇ ਲਈ	: (1) ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸੰਪਾਦਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਪਰਉਪਕਾਰ 5+1=6 ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ, 15 ਭਗਤ ਸਾਹਿਬਾਨ, 4 ਗੁਰਸਿੱਖ ਸਾਹਿਬਾਨ ਅਤੇ 11 ਭੱਟ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦਰਜ ਹੈ। (2) ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਰੋਵਰ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿੱਚ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਜਿਸਦੀ ਨੀਂਹ ਮੁਸਲਮਾਨ ਦਰਵੇਸ਼ ਸਾਈਂ ਮੀਆਂ ਮੀਰ ਜੀ ਤੋਂ ਰਖਵਾਈ। ਇਹ ਹਰਿਮੰਦਰ ਚੌਹਾਂ ਵਰਨਾਂ ਤੇ ਸਰਬ ਮਨੁੱਖਤਾ ਲਈ ਸਾਂਝਾ ਰੱਖਿਆ। (3) ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਅਤੇ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਆਦਿ ਨਗਰਾਂ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ (4) ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਬਾਕਾਇਦਾ ਪਰਕਾਸ਼ (5) ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਸੇਵਕਾਂ ਨੂੰ ਅਹਿਲੇ ਗ੍ਰੰਥ, ਅਹਿਲੇ ਜ਼ਬਾਨ, ਅਹਿਲੇ ਸਥਾਨ/ਮੁਕਾਮ, ਅਹਿਲੇ ਅਬਾਦਤ-ਗਾਹ ਤੇ ਅਹਿਲੇ ਸ਼ਹਾਦਤ ਬਣਾਇਆ ਅਤੇ ਖੁਦ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਪ੍ਰਥਮ ਸ਼ਹੀਦ ਬਣੇ।

11 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਬਰਸੀ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼

ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਮਲਕੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀ ਨੀਂਹ ਸੇਵਾ ਦੇ ਇੱਟਾਂ ਗਾਰੇ ਨਾਲ ਰੱਖੀ ਸੀ, ਜੋ ਵੀ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿੱਚ ਆਇਆ, ਸਿੱਖੀ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕੀਤੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾ ਸਬਕ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸੇਵਾ ਦਾ ਹੀ ਪੜ੍ਹਾਇਆ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਹਰ ਮੋੜ 'ਤੇ ਕੁੱਝ ਨਾ ਕੁੱਝ ਨਵਾਂ ਸਿਖਦੇ ਰਹਿਣ ਨੂੰ ਸਿੱਖੀ ਅਤੇ ਅਮਲਾਂ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾ ਨੂੰ ਧਰਮ ਵੱਜੋਂ ਪ੍ਰਚਾਰਿਤ ਕੀਤਾ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਸੇਵਾ ਦੀ ਇਸ ਮਹਾਨ ਘਾਲਣਾ ਨੂੰ ਹੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਅਤੇ ਸਵਾਸਾਂ ਦੀ ਅਨਮੋਲ ਪੂੰਜੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਆਦਿ-ਜੁਗਾਦ ਤੋਂ ਅੱਜ ਤੱਕ ਜਿੰਨਾ ਵੀ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਨੇ ਸਿੱਖੀ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਮਕਸਦ ਬਣਾ ਕੇ ਧਾਰਨ ਕੀਤਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਸੇਵਾ ਦਾ ਮਹਾਨ ਕੁੰਭ ਹੋ ਨਿੱਬੜੀ। ਸਿੱਖੀ ਵਿੱਚ ਦੱਸ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨਾਂ ਦੇ ਸੇਵਾ ਸੰਕਲਪ ਹੋਰ ਸੰਤਾਂ-ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ, ਬਹਾਦਰ ਸਿੱਖ ਜਰਨੈਲਾਂ ਵੱਲੋਂ ਲੋਕਾਈ ਦੀ ਸੇਵਾ ਹਿੱਤ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਮਹਾਨ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣਾ, ਵਿੱਦਿਆ ਦੇ ਚਾਨਣ ਲਈ ਸਕੂਲਾਂ ਕਾਲਜਾਂ ਦੀਆਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ, ਸਿਹਤ ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਆਦਿ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਸੇਵਾ ਦਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਦਰਸਾਇਆ ਮਾਰਗ ਹੀ ਹੈ।

ਅੱਜ ਵੀ ਇਸ ਮਾਰਗ 'ਤੇ ਚੱਲਦਿਆਂ ਅਨੇਕਾਂ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ, ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਆਪਣਾ ਸਿੱਖੀ ਜੀਵਨ ਸਫਲ ਕਰਨ ਲਈ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਲੇਵਾ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਦੀ ਧੂੜ ਬਣ ਕੇ ਵਿਚਰਦੇ ਹੋਏ ਸੰਗਤ ਤੇ ਪੰਗਤ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹੀ ਮਨੱਖ ਹੈ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨਾਂ ਦੀ ਚਰਨ ਛੋਹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਮਾਝੇ ਦੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ (ਹੁਣ ਤਰਨਤਾਰਨ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ 'ਚ) ਸਥਿਤ ਪਿੰਡ ਸਰਹਾਲੀ ਦੀ ਮਹਾਨ ਧਰਤੀ ਇੱਥੇ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਸੰਤ ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਸੇਵਾ ਸੰਕਲਪ ਤੇ ਪੂਰਾ ਉਤਰਨ ਲਈ ਸੰਪਰਦਾਇ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਸਰਹਾਲੀ ਤਰਨਤਾਰਨ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਰੱਖੀ। ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਸੰਪਰਦਾਇ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਵ ਸੰਗਤ ਦੀ ਸੇਵਾ ਰੱਖਿਆ, ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਕਥਾ ਕੀਰਤਨ ਰਾਹੀਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਲੜ ਲਾਉਣਾ, ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਥਾਨਾਂ ਤੇ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦੀ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਸਥਾਨਾਂ ਉੱਤੇ ਲੰਗਰਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਤੇ ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨਾ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤਾ।

ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸੇਵਾ ਦੇ ਉਸੇ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਤੋਰਿਆ। ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ 1954 ਨੂੰ ਸ. ਮੰਨਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਮਾਤਾ ਮੰਗਲ ਕੌਰ ਜੀ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰ ਕੁੱਖੋਂ ਹੋਇਆ। ਆਪ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਲੀਨ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਆਪ ਵਿਆਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਵਾਉਂਦੇ, ਪਰ ਵੱਡੇ ਭਰਾਤਾ ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਕਹਿਣ ਤੇ ਆਪ ਦਾ 17 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਵਿਆਹ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਸਨ। ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਪਣੀ ਵਸੀਅਤ ਵਿੱਚ ਬਾਬਾ ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਸੰਪਰਦਾਇ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਸਰਹਾਲੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਅਗਲਾ ਮੁੱਖੀ ਥਾਪ ਗਏ ਸਨ। ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਲੋਕ ਸੇਵਾ ਧਾਰਮਿਕ ਕਾਰਜਾਂ ਵਿੱਚ ਬਿਤਾਈ। ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਚਲਾਈ ਸੰਪਰਦਾ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵੱਲ ਤੋਰਿਆ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਹਿੱਤ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਬਿਤਾਇਆ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੂਰੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਸੰਪਰਦਾਇ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਸਰਹਾਲੀ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦਾ ਕਈ ਪੱਖਾਂ ਤੋਂ ਵਿਕਾਸ ਤੇ ਵਿਸਥਾਰ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਹੇਠ ਚੱਲਦੇ ਡੇਰਿਆਂ ਅਤੇ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਲੱਗੇ ਸੇਵਾਦਾਰਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਰ 'ਤੇ ਕਿਰਦਾਰ ਨੂੰ ਉੱਚਾ ਤੇ ਸੁੱਚਾ ਬਣਾਇਆ। ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਬਰਸੀ 11 ਜੁਲਾਈ ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰਪੁਰੀ ਸਾਹਿਬ (ਸੁਹਾਵਾ) ਸਰਹਾਲੀ ਸਾਹਿਬ ਤਰਨਤਾਰਨ ਵਿਖੇ ਬੜੀ ਸ਼ਰਧਾ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਮਨਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੋਣਹਾਰ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਸੁੱਖਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਦਿੱਤੀ। ਇੱਥੇ ਵਰਨਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਸੁੱਖਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਹੋਣਹਾਰ ਸਪੁੱਤਰ ਹਨ। ਉਹ ਵੀ ਭਾਰਤੀ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਬੰਗਲਾ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦੀ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਸੰਗਤ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਜ਼ੋਰਾਂ ਸ਼ੋਰਾਂ ਨਾਲ ਕਰਵਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਲਈ ਦੇਸ਼ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਗੁਰਬਾਣੀ, ਕਥਾ ਕੀਰਤਨ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਹ ਚਲਾਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਸਿੱਖ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣ ਲਈ ਸ਼ਹੀਦ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸੰਗੀਤ ਵਿਦਿਆਲਾ ਵੀ ਗੁਰਪੁਰੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਚਲਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਕੀ ਗੋਲਕ ਗਰੀਬ ਦਾ ਮੂੰਹ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਸੰਗਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਦਸਵੰਧ ਵਿੱਚੋਂ ਆਈ ਮਾਇਆ ਨਾਲ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਸੁੱਖਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇਸ਼-ਵਿਦੇਸ਼ ਦੇ ਹਰ ਧਰਮ ਤੇ ਲੋੜਵੰਦ ਗਰੀਬ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਵੀ ਦਿਲ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਡਿਪਟੀ ਮੁੱਖੀ ਸੰਪਰਦਾਇ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਸਰਹਾਲੀ ਤਰਨਤਾਰਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਵੱਲੋਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਬਰਸੀ ਵਿੱਚ ਵੱਧ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਪਹੁੰਚਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਉੱਘੇ ਕੀਰਤਨੀਏ ਅਤੇ ਢਾਡੀ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਵਾਰਾਂ ਸੁਣਾ ਕੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨਾਲ ਜੋੜਨਗੇ।

ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ

ਆਰ. ਪੀ. ਕੌਰ

ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਗੁਰੂ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਘਰ ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਦੀ ਕੁੱਖੋਂ ਵਿਸਾਦ ਵਦੀ 5, ਸੰਮਤ 1678 ਬਿਕਰਮੀ ਅਨੁਸਾਰ 1621 ਈਸਵੀ ਨੂੰ ਹੋਇਆ। ਆਪ ਗੁਰੂ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟੇ ਪੁੱਤਰ ਸਨ। ਆਪ ਦਾ ਵਿਆਹ ਦਸ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਉਮਰੇ ਭਾਈ ਲਾਲ ਚੰਦ ਜੀ ਦੀ ਸਪੁੱਤਰੀ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਜੀ ਨਾਲ ਹੋਇਆ। ਸੰਤਾਨ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪ ਦੇ ਇਕੋ-ਇਕ ਪੁੱਤਰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹੋਏ। ਆਪ ਨੂੰ ਗੁਰਗੱਦੀ 43 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਸਾਖ ਵਦੀ 13, ਸੰਮਤ 1721 (1664 ਈ.) ਨੂੰ ਮਿਲੀ। ਆਪ ਸਿਰਫ ਗਿਆਰਾਂ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦਾ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਸਮਾਂ ਹੀ ਗੁਰਗੱਦੀ 'ਤੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਰਹੇ। ਮੱਘਰ ਸਦੀ 5, ਸੰਮਤ 1732 (1675 ਈ.) ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਯੂ ਹਾਲ 7 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਹੀ ਸੀ, ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਫੁਹਾਰਾ ਚੌਕ, ਚਾਂਦਨੀ ਚੌਕ ਵਿਖੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਕੇ ਜੋਤਿ ਜੋਤ ਸਮਾਏ।

Shri Guru Teg Bahadur Ji

ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਵੈਰਾਗੀ ਸੁਭਾਅ ਦੇ ਪੁਰਖ ਸਨ। ਹਰ ਪੁਸਤਕ, ਹਰ ਰਚਨਾ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਅਤਿਰਿਕਤ ਵੈਰਾਗੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਹਾਂਯੋਧੇ ਬਹਾਦਰ ਜਾਪਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਵੈਰਾਗੀ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੈਰਾਗਮਈ ਬਾਣੀ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਵੀ ਵੈਰਾਗ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ, ਸਗੋਂ ਜੀਵਨ ਕੜਵੇ ਸੱਚ ਨੂੰ ਜਿਥੇ ਵੀ ਦਿਖਾਇਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਫਲਸਰੂਪ ਆਪ 'ਹਿੰਦ ਦੀ ਚਾਦਰ' ਬਣ ਗੁਜ਼ਰੇ ਹਨ।

ਵੈਰਾਗੀ ਲੋਕ ਮਨ ਨੂੰ ਵੱਸ ਕਰਨ ਦੇ ਯਤਨ ਵਿਚ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਮਨ ਨੂੰ ਕੋਈ ਮਹਾਨਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ। ਇਹ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਕਰਦਾ ਰਹਿਣ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਸਾਫ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ: ਮਾਈ ਮਨੁ ਮੇਰੋ ਬਸਿ ਨਾਹਿ। ਨਿਸ ਬਾਸੁਰ ਬਿਖਿਆਨ ਕਉ ਹਾਵਘ, ਕਿਹਿ ਬਿਧ ਰੋਕਉ ਤਾਹਿ ॥ ਰਹਾਉ ॥ ਮਨ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦਾ ਕੋਈ ਸਾਧਨ ਹੀ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਮਨ ਮੋਹ ਮਾਇਆ ਦੇ ਨਸ਼ੇ ਵਿਚ ਮਸਤ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਦੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਹੀ ਚੰਗੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦੀ। ਇਸੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ 'ਨਿਰੰਜਨ' ਬੈਠਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਰਾਜ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ। ਸਭ ਮਨ ਦੇ ਤਾਬੇ, ਮਨ ਨੂੰ ਜਿੱਤਣ ਦੇ ਮਾਰਗ ਲੱਭ ਰਹੇ ਹਨ। ਮਨਮੁੱਖ ਹੋਈ ਫਿਰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਤਰਸ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਨਾਲ ਤੱਕਿਆ। ਕਿਸੇ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਜ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਰਮਾਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ। ਪਰ ਸੋਚਿਆ ਕਿਵੇਂ, ਉੱਤਰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਆਪ ਦਿੰਦੇ ਹਨ: ਸਬ ਹੀ ਸਰਨਿ ਸਾਧ ਕੀ ਆਇਹ, ਦੁਰਮਤਿ ਸਗਲ ਬਿਨਾਸੀ। ਤਬ ਨਾਨਕ ਚੇਤਿਓ ਚਿੰਤਾ ਮਨਿ, ਕਾਟੀ ਜਮ ਕੀ ਫਾਸੀ (ਸੋਰਠਿ ਮ. 9, ਪੰ. 632) ਨਿਪਟਾਰਾ ਸਾਧੂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਜਾਣ ਨਾਲ ਹੋਇਆ।

ਹੋਇਆ ਇਹ ਕਿ ਗੁਰਮਤਿ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਮਿਲ ਗਈ। ਦਰੁਮਤੀ ਦਾ ਨਾਸ ਹੋ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਮਨਮੱਤ ਜੀਵਤ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਕਰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਨਾਮ ਜੱਪਣ ਵਾਲਾ, ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਧਿਆਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਸਮਾਧੀਆਂ ਲਗਾਉਣ ਵਾਲਾ, ਪੂਜਾ-ਪਾਠ, ਕਰਮ-ਧਰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਬਾਕੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਦਾ ਵੀ ਛੁਟਕਾਰਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਕਰਮ ਹੰਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਨਾਮ ਹੰਕਾਰ ਜੱਪਦਾ ਹੈ। ਪਾਠ-ਪੂਜਾ ਹੰਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਭਾਉਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਹੰਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਹੀ ਕਰਮ ਬਣਿਆ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਤਿਸੰਗਤ ਹੀ 'ਸਤਿ' ਦਾ ਗਿਆਨ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸਾਧੂ ਦੀ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਸੰਤ-ਸੰਗਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਗੁਰਮਤਿ ਸਾਧੂ ਦੀ ਸੰਪਤੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਅਨੁਸਾਰ-ਹਰਿ ਜੀ ਬਸੇ ਸਾਧੂ ਕੀ ਰਸਨਾ (ਸੁਖਮਨੀ) ਜਿਸ ਨੂੰ ਗੁਰਮਤਿ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ ਉਹ ਮਨਮਤੀਆਂ ਹੀ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਗੁਰੂ ਸਾਗਿਬ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਕੀ ਔਤਿ ਲੇ ਇਆਣੇ। ਭਗਤਿ ਬਿਨ ਭਬੇ ਬਹੁ ਸਿਆਣੇ (ਸੁਖਮਨੀ)। ਗੁਰੂ ਦੀ ਮਤਿ ਹੀ ਅਸਲੀ ਭਗਤੀ ਹੈ। ਉਹ ਸਾਧੂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਫਿਰ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦੁਰ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ-ਜਬ ਹੀ ਸਰਨਿ ਸਾਧ ਕੀ ਆਇਓ-ਸਾਧੂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਅਤੇ ਦੁਰਮਤੀ ਦਾ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ। ਹਉਮੈ ਨਾਵੇ ਨਾਲ ਵਿਰੋਧ ਹੈ, ਦੋਇਹ ਨਾ ਬਸੈ ਇਕ ਨਾਇ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਕਦੇ ਇਕੱਠੇ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦੇ। ਸ਼ਰਨ ਲੈਂਦਿਆਂ ਹੀ ਦੁਰਮਤੀ ਭੱਜ ਗਈ।

ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਦਾ ਸਫਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਸਫਰ ਦਾ ਅੰਤ ਤੇ ਆਰੰਭ ਸ਼ਰਨ ਹੈ। ਸ਼ਰਨ ਲਕਸ਼ ਹੈ। ਸ਼ਰਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਿਸੇ ਤੀਜੇ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਦੀ ਆਸ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਸਗੋਂ ਸਾਧੂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਸਾਧੂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ 'ਤੇ ਸਫਰ ਖਤਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ-ਸਾਧ ਕੈ ਸੰਗਿ ਨਹੀਂ ਕਿਛੁ ਆਲਿ। ਇਸ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਵੀ ਕਿਸੇ ਭੋਰੇ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਭਗਤੀ ਕਰਨੀ ਪਈ, ਰਿਧੀ-ਸਿੱਧੀਆਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਭੱਜਣਾ ਪਿਆ ਤਾਂ ਸਾਧੂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਦਾ ਅਰਧ ਹੀ ਕੀ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੂੰ ਭਗਤੀ ਕਰਨ ਨਾਲ ਜੋੜਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਗੁਰੂ ਪਰੰਪਰਾ ਅਤੇ ਅਵਤਾਰ ਪਰੰਪਰਾ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ ਕਰ ਸਕਣ ਦੇ ਅਸਮਰੱਥ ਹਨ। ਪਰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ-ਜਬ ਲਗ ਕਹਿਤਾ ਹਉ ਕਿਛੁ ਕਰਤਾ। ਗਰਭ ਜੋਨਿ ਮੇਂ ਪੜਤਾ। ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕਦੇ ਮੈਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਪਾਠ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਪਾਠ ਕਰਨ ਉਦੋਂ ਮਾਣ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਇਹ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

ਤਾਂ ਹੀ ਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਹ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ-ਕਰਮ ਕਰਤ ਹੋਤਿ ਨਿਹਕਾਮੀ। ਤਿਸ ਕੋਹਿ ਪਰਾਪਤਿ ਸੁਆਮੀ। ਕਰਮ ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਕਾਮਨਾ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਨ ਹੋ ਸਕਣਾ ਅਸੰਭਵ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਰਮ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸੁਆਮੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਕਰਮ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਫਲ ਦੀ ਇੱਛਾ ਤਾਂ ਹੁੰਦੀ ਹੀ ਹੈ ਵਰਨਾ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਉਤਪੰਨ ਹੋ ਸਕਦੀ।

889, ਫੇਜ਼-10, ਮੁਹਾਲੀ।

ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਬਹਾਦਰੀ ਦੀ ਚਿਣਗ ਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਅੱਜ ਦੇਸ਼-ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਸ਼ਰਧਾ ਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਗੁਰੂਘਰਾਂ 'ਚ ਕੀਰਤਨ ਦਰਬਾਰ ਆਦਿ ਸਜਾਏ ਗਏ। ਉਪਰੰਤ ਗੁਰੂ ਕੇ ਲੰਗਰ ਅਤੁੱਟ ਵਰਤਾਏ ਗਏ।

ਅਕ ਸਿਉ ਪ੍ਰੀਤਿ ਕਰੇ ਅਕ ਤਿੱਡਾ...!

ਅੱਕ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪੌਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਅਕਸਰ ਔੜ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਗਰਮੀ ਨਾਲ ਇਹ ਪੌਦਾ ਬਹੁਤ ਵੱਧਦਾ ਹੈ ਤੇ ਫ਼ਲਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਟਾਹਣੀ ਤੇ ਪੱਤਿਆਂ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਤੇ ਚਿੱਟੇ ਰੰਗ ਦਾ ਦੁੱਧ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਬਹੁਤ ਕੌੜਾ ਤੇ ਜਹਿਰੀਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਅੰਬ ਵਰਗੀਆਂ ਖਖੜੀਆਂ ਜਾਂ ਕੁਕੜੀਆਂ ਲੱਗਦੀਆਂ ਹਨ। ਜੋ ਪੱਕ ਜਾਣ ਤੇ ਜਾਂ ਟੁੱਟ ਜਾਣ ਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਰੂੰ ਵਰਗੇ ਫੰਬੇ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਦੇ ਹਨ ਤੇ ਹਵਾ ਵਿੱਚ ਉੱਡ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਪੌਦਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਮਾਲਵੇ, ਰਿਆਣਾ ਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅੱਕ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ, ਤਣਾ, ਟਾਹਣੀਆਂ, ਪੱਤੇ ਤੇ ਕੁਕੜੀਆਂ (ਖਖੜੀਆਂ) ਆਦਿ ਦਾ ਆਯੁਰਵੈਦਿਕ ਦਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪੌਦਾ ਔਸ਼ਧੀਆਂ ਲਈ ਗੁਣਕਾਰੀ ਹੈ ਪਰ ਅੱਕ ਦਾ ਪੌਦਾ ਗਜਾ (ਖੁਰਾਕ) ਦੇ ਲਿਹਾਜ ਨਾਲ ਸਭ ਤੋਂ ਨੀਵਾਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨੇ ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ 'ਤੇ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਘਾਲ ਕਮਾਈ (ਭਗਤੀ) ਕੀਤੀ। ਰੇਤ ਅਤੇ ਅੱਕ ਦਾ ਭੋਜਨ ਕਰਕੇ, ਰੋੜਾ ਦਾ ਬਿਸਤਰਾ ਕੀਤਾ, ਭਾਰੀ ਤਪੱਸਿਆ ਕੀਤੀ। ਵੱਡੇ ਭਾਗਾਂ ਨਾਲ ਘਾਲ ਕਮਾਈ ਹੋਈ ਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਇਆ। ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਵਾਰ ਪਹਿਲੀ ਦੀ ਪਾਉੜੀ 24 ਵੀ। ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ :

ਪਹਿਲਾ ਬਾਬੇ ਪਾਯਾ ਬਖਸ਼ ਦਰਿ।
ਪਿਛੋ ਦੇ ਫਿਰਿ ਘਾਲ ਕਮਾਈ।
ਰੇਤੁ ਅਕੁ ਆਹਾਰੁ ਕਰਿ
ਰੋੜਾਂ ਦੀ ਗੁਰ ਕਰੀ ਵਿਛਾਈ ॥
ਭਾਰੀ ਕਰੀ ਤਪਸਿਆ,
ਵੱਡੇ ਭਾਗ ਹਰਿ ਸਿਉ ਬਣਿ ਆਈ।
(ਵਾਰ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ)

ਉਹ ਖੱਖੜੀਆਂ (ਕੁਕੜੀਆਂ) ਸੁਹਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਅੱਕ ਦੇ ਨਾਲ ਲੱਗੀਆਂ ਹੋਣ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਖੱਖੜੀਆਂ (ਕੁਕੜੀਆਂ) ਅੱਕ ਦੇ ਪੌਦੇ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਇਹ ਖੁੱਲ੍ਹ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤੂੰਬਾ-ਤੂੰਬਾ ਖਿਲਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਰੂੰ ਵਰਗੇ ਫੰਬੇ ਹਵਾ ਵਿੱਚ ਉੱਡ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜਦ ਤੱਕ ਮਨੁੱਖ ਮੂਲ ਧੁਰੇ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸੋਹਣਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇੱਜ਼ਤ, ਮਾਨ ਤੇ ਸਨਮਾਨ ਮਿਲਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਜਦ ਮਨੁੱਖ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨਾਲੋਂ ਟੁੱਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਤੂੰਬਾ-ਤੂੰਬਾ ਹੋ ਕੇ ਟੁੱਟ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਭਰਮਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਮਨੁੱਖ ਵਿਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖ ਅਣਮੱਤੀ ਵਿਚਾਰ ਘਰ ਕਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਗੁਰਵਾਕ ਹੈ :

ਖਖੜੀਆਂ ਸੁਹਾਣੀਆਂ ਲਗੜੀਆ ਅਕ ਕੰਨਿ ॥
ਬਿਰਹ ਵਿਛੋੜਾ ਧਣੀ ਸਿਉ ਨਾਨਕ ਸਹਿ ਸੇ ਗੰਠਿ ॥
(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ, ਪੰਨਾ : 319)

ਸਮੇਂ ਦੇ ਗੇੜ ਦਾ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਕਿ ਕਦੋਂ ਅੱਕ ਦੀ ਡਾਲੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਉੱਚੀ ਤੇ ਸੁੱਚੀ ਪ੍ਰੀਤ ਕਦ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਭਾਅ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਇਹ ਗੀਤ ਬਹੁਤ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਚੱਲੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਪ੍ਰੀਤ ਕਦੇ ਚੰਗੀ ਲੱਗਦੀ ਹੈ ਤੇ ਕਦੇ ਇਸ ਵੱਲੋਂ ਮਨ ਡੋਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਫ਼ਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਰੱਬ ਦੇ ਰੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਰਾਜੀ ਰਹੇ ਤੇ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰੇ। ਗੁਰਵਾਕ ਹੈ :

ਕਬ ਚੰਦਨਿ ਕਬ ਅਕਿ ਡਾਲ ਕਬ ਊਚੀ ਪ੍ਰੀਤਿ ॥
ਨਾਨਕ ਹੁਕਮਿ ਚਲਾਈਐ ਸਾਹਿਬ ਲਗੀ ਗੀਤਿ ॥
(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਪੰਨਾ 148)

ਨਿੰਮ, ਧਤੂਰਾ, ਅੱਕ ਤੇ ਤੁੰਮੇ ਦੇ ਫਲਾਂ ਵਿੱਚ ਜਹਿਰ ਸਮਾਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਉਸ ਦੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਜ਼ਹਿਰਾਂ ਭਰੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਣ ਨਾਲ ਮਨ ਵਿੱਚ ਨਿਰਮਲਤਾ ਤੇ ਮੁੱਖ ਵਿੱਚ ਮਿਠਾਸ ਭਰਦੀ ਹੈ। ਗੁਰਵਾਕ ਹੈ :

ਤੁਮੀ ਤੁਮਾ ਵਿਸੁ ਅਕੁ ਧਤੂਰਾ ਨਿਮੁ ਫਲੁ ॥
ਮਨਿ ਮੁਖਿ ਵਸਹਿ ਤਿਸੁ ਜਿਸ ਤੂ ਚਿਤਿ ਨ ਆਵਈ ॥
(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਪੰਨਾ 147)

ਗੁਰਮਤਿ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਭੂ ਪ੍ਰੇਮ ਵਾਲੀ ਜਦ ਦੀ ਬੁੱਧ ਪਾਈ ਹੈ। ਤਦ ਤੋਂ ਜ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਅਤੇ ਅੱਕ ਤੋਂ ਚੰਦਨ ਵਾਂਗ ਹੋ ਗਏ ਹਾਂ। ਇਸ ਨੇ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਭੂ ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ ਸੁਗੰਧ ਭਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਸੁੰਗਧੀ ਨੇ ਅੱਕ ਨੂੰ ਚੰਦਨ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਗੁਰਵਾਕ ਹੈ :

ਬਿਖੁ ਸੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਭਏ ਗੁਰਮਤਿ ਬੁਧਿ ਪਾਈ ॥
ਅਕਹੁ ਪਰਮਲ ਭਏ ਅੰਤਰਿ ਵਾਸਨਾ ਵਸਾਈ।
(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਪੰਨਾ 565)

ਅੱਕ ਦਾ ਟਿੱਡਾ ਅੱਕ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅੱਕ ਦੇ ਬੂਟੇ ਤੇ ਬਹਿ ਕੇ ਅੱਕ ਦੀਆਂ ਪੱਤੀਆਂ ਤੇ ਫਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਉਹ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਮ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਭਾਅ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹੀ ਚੰਗਾ ਹੈ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਊਣ ਲਈ ਵਧੀਆ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਪਕਵਾਨਾਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਨਸਾਨ ਸਾਦੀ ਖੁਰਾਕ ਨਾਲ ਨਿਰਬਾਹ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਆਤਮਿਕ ਉੱਨਤੀ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਨਿਮਰਤਾ 'ਚ ਰਹਿ ਕੇ ਸਾਦਾ ਤੇ ਅਲਪ ਅਹਾਰ ਖਾ ਕੇ ਹਰੀ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕਿ ਖਸਮ ਨੂੰ ਭਾ ਜਾਏ। ਗੁਰਵਾਕ ਹੈ :

ਅਕ ਸਿਉ ਪ੍ਰੀਤਿ ਅਕ ਤਿੱਡਾ
ਅਕ ਡਾਲੀ ਬਹਿ ਖਾਇ ॥
ਖਸਮੇ ਭਾਵੇਂ ਉਹੋ ਚੰਗਾ,
ਜਿ ਕਰੇ ਖੁਦਾਇ ਖੁਦਾਇ ॥
(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਪੰਨਾ 1286)

ਅੱਕ ਗਰਮੀ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਜ਼ਹਿਰੀਲਾ ਤੇ ਵਿਸ਼ੈਲਾ ਪੌਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਜ਼ਹਿਰੀਲਾ ਤੇ ਵਿਸ਼ੈਲਾ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਦਵਾਈਆਂ ਦੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਔਸ਼ਧੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਆਯੁਰਵੈਦਿਕ ਦਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅੱਕ ਟਿੱਡਾ ਇਸ ਪਰ ਬਹਿ ਕੇ ਇਸ ਦੇ ਪੱਤੇ, ਫੁੱਲ ਅਤੇ ਫਲ ਦਾ ਰਸ ਚੂਸਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਜੇਕਰ ਅੱਕ ਟਿੱਡਾ ਜ਼ਹਿਰੀਲੇ ਤੇ ਵਿਸ਼ੈਲੇ ਪੌਦੇ 'ਤੇ ਬਹਿ ਕੇ ਜ਼ਹਿਰੀਲੇ ਖੁਰਾਕ ਖਾ ਕੇ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਦਾ ਹੈ ਤੇ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਭਾਅ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਬਹੁਤ ਚੰਗਾ ਹੈ। ਪਰ ਜੇਕਰ ਮਨੁੱਖ ਇਸ ਸਿੱਖਿਆ ਤੇ ਅਮਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸਾਦੀ ਖੁਰਾਕ ਖਾ ਕੇ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਮ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਵਰਗਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਮਨ ਭਾਉਂਦੇ ਖਾਣੇ ਖਾਣ ਨਾਲ ਮਨ ਵਿੱਚ ਵਿਕਾਰ ਵੱਧਦੇ ਹਨ ਤੇ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਘਰ ਕਰ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਮਨੁੱਖ ਖੁਦ ਹੀ ਆਪਣਾ ਨਿਰਬਾਹ ਕਰਨ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਰੀਰ ਹੀਣ ਤੇ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਤੋਂ ਬੇ ਮੁੱਖ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਜੀਵਨ ਅਣਮਤੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੇਠ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਕੁੜੱਤਣ ਭਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਮਨੁੱਖ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਮ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਰੀਰ ਨਿਰੋਗ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਆਤਮਾ ਪ੍ਰਸੰਨ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਜੀਵਨ ਮਾਨਾਂ ਸਨਮਾਨਾਂ ਤੇ ਇਨਾਮਾਂ ਨਾਲ ਭਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਮੁੱਖ ਵਿੱਚ ਮਿਠਾਸ ਭਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਬੋਲ ਕੇ ਤੇ ਸਭਨਾਂ ਨਾਲ ਮਧੁਰ ਬਾਣੀ ਬੋਲ ਕੇ ਸਭਨਾਂ ਨਾਲ ਪਿਆਰ, ਸਤਿਕਾਰ, ਨਿਰਮਾਣਤਾ ਤੇ ਮਸਕੀਨਤਾ ਭਰਿਆ ਸਲੂਕ ਕਰਕੇ ਹਰ ਇੱਕ ਦਾ ਮਨ ਮੋਹ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਆਤਮਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉੱਚੇ ਪੁਰਖ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੈ। ਜੋ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੁਣਾਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਹੋ ਕੇ ਗੁਰਮੁਖ ਤੇ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ ਦੀ ਪੱਦਵੀ ਵੀ ਪਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਆਮ, ਸਧਾਰਨ ਤੇ ਸਾਦਾ ਮਨੁੱਖ ਵੀ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨਾਲ ਪ੍ਰੀਤ ਪਾ ਕੇ ਆਤਮਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਚੇਰਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

-ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਫਰੀਦਕੋਟ